અનુક્રમણિકા.

પદો.

ગઝલ–કવ્વાલી–હરિગીત વિગેરે.

ॐ

श्री योगनाथाय नमः

शास्त्रविशारद जैनाचार्य योगनिष्ठ श्रीमत्सद्गुरु श्री
बुद्धिसागरसूरि चरणसरोजेभ्यो नमः ॥

ગીત રત્નાવળી.

પ્રભુ સ્તુતિ.

(૧)

સોરઠની ઠુમરી.

(હું ના જાઉં જગવાને અર્જી પ્રભુના પાદમાં છે)

જય જય પ્રેમ મૂર્તિ ! પરમાત્મન, પ્રેમ પ્રસારજોરે,
જય જય મન મોહન મહાત્મન ! સ્તુતિ સ્વીકારજોરે.
જય જય૦ ૧

(સાખી.)

કોમળ બાલથી કમઠને, કાઢયો ભવોદધિ બહાર;
જળતા બળતા સર્પને, મેલ્યો સ્વર્ગ મોઝાર.
દાયક દાતા બની તમોને,
શુદ્ધ ક્ષાયક ભાવને યાચ્યું,
નિજ સત્ય સ્વરૂપે રાચ્યું. પાર્શ્વ પ્રભુ૦ ૨

(સાખી.)

માયા મમતા મન થકી, મુકી દીધી દૂર,
અન્તર વૈરી વિદારવા, પ્રગટ કર્યું શુભ શૂર.
કર્મ કટક સહુ દૂર કરીને,
બન્યા શિવરમણીના રાગી,
શુભ આત્મદશા ઘટ જાગી. પાર્શ્વ પ્રભુ૦ ૩

(સાખી.)

સ્વાત્મદશા સાધી તમે, પામ્યા સુખ ભરપુર;
દ્રવ્ય ભાવ શુભ દાનથી, દારિદ્ર કાઢયું દૂર.
અલબેલા અરિહંત અમોને,
નિત્ય નેક નજરથી નિરખો,
સેવકને કરો તુમ સરખો. પાર્શ્વ પ્રભુ૦ ૪

(સાખી)

અજીતાનન્દ વિલાસમાં, સદા બિરાજો આપ,
મનગમતા મોહન તમે, તનના ટાળ્યા તાપ.

અજીત પદ પ્રભુ આપો અમોને,
નિત્ય નમીએ નાથ નગીના,
રંગ રસીયા છો રંગ ભીના. પાર્શ્વ પ્રભુ૦ ૫

पार्श्वजिन स्तवन.

(૫)

(રાગ કલ્યાણ.)

જય જગત્પતિ, પ્રભુ કાપો કુમતિ, આપો સન્મતિ ને સુણો
મ્હારી વિનતિ–ટેક.

શ્રી શોભાથી સુંદર દિસે અણહિલ્લપુર પટ્ટન,
બાગ બગીચા કુવા વાવડી જ્યા ગાજું છે ધન. જય૦ ૧
વાડી પાર્શ્વપંચાસરા શ્રી ઠવણા નેમિનાથ,
મલ્લી સામળાદિ જીનજીનાં ચૈત્યોનો જ્યા ઠાઠ જય૦ ૨
નરનારી આવેછે નિત્યે નમવા ત્રિભુવન નાથ,
વિનયભાવથી વિનતિ કરીને હું જોડે હાથ. જય૦ ૩
સુન્દર સરિતા સરસ્વતી તે વહેછે જેનીપાસ,
નિર્મળ નીરે નિર્મળતાથી પુરે જગની પ્યાસ. જય૦ ૪
જાહેર તીર્થ જેની પાસે ઝગમગતું છે આજ,
ચારૂ ચારૂપ જ્યાં બેઠાછે શામળીયા જીનરાજ જય૦ ૫

(૬)

(સાખી.)

જન્મમરણના ભુદમગી, તારો ત્રિભુવનનાથ;
કૃપા કરી કિંકરતણો, હેતથી ઝાલો હાથ.
મુજને મનગમતો મુક્તિનો માર્ગ આપજો રે,
કહે છે કરજોડીને અતિ આનન્દે અજીત. ચતુરા૦ ૬

संखेश्वर पार्श्वजिन स्तवन.

(૭)

(મલ્લિજીન બાન્ધુ તુજ ગુણગાન—એ રાગ.)

પાર્શ્વપ્રભુ પ્રેમે પ્રણમું પાય, થાય સ્થિર મનડું મ્હારૂં રે.
લગની મમ તુમથી લાગી, ભ્રમણા ભવ દુઃખની ભાગી,
પાર્શ્વ પ્રભુ. ટેક.

જાગી જ્યોતિ અન્તર આજ, દેખી તવ દર્શન પ્યારૂંરે. પાર્શ્વ૦ ૧
ચવીયા સુરભવથી સુખે, વામા માતાની કુખે,
આવ્યા જગજીવન જીનરાજ, કાજ શુભ તેનું સાર્યુંરે. પાર્શ્વ૦ ૨
સ્વપ્નાં દશ ચાર દઇને, પુન્યાઇ પૂર્વ લઇને,
જન્મ્યા જગપતિ શ્રી જગનાથ, તાતના કુલને તાર્યુંરે. પાર્શ્વ૦ ૩
ઓચ્છવ ઉમંગે કરતા, દુઃખીયાના દુઃખને હરતા,
મુકીને માતા પાસે નાથ, હરિએ વચન ઉચાર્યુંરે. પાર્શ્વ૦ ૪
જનની જીનજીની સાથે વૈર વહે કોઇ વાતે,
જેનો નિશ્ચે કરશું નાથ, નથી કોઇ તેનો તારૂ રે. પાર્શ્વ૦ ૫

श्री भटेवाजी पार्श्व स्तवन.

(૧૨)

(રાગ કલ્યાણ.)

જ ભાવ ભટેવાજી પાર્શ્વને, પૂરે પૂજક જનની આશને.—પૂજો૦
સાર ચન્દને મૃગમદ ઘોળી, ભેળવી માંહી બરાસને.—પૂજો૦
પો ચંબેલી ફુલ ગુલાબી, સાથે લેઈ સુવાસને.—પૂજો૦
ભાવથી પૂજન પ્રભુનું, આપે અખંડ વિલાસને.—પૂજો૦
આધિ વ્યાધિ ટાળે ઉપાધિ, દૂર કરે ભવ ત્રાસને.—પૂજો૦
વામાનંદન શિવસુખસ્યન્દન, વંદીએ ધરી ઉલ્લાસને.—પૂજો૦
ભાવ દીપક ઘટમાં પ્રગટાવી, પામો પૂર્ણ પ્રકાશને.—પૂજો૦
જ્ત અનુભવ અન્તર જાગે, પાર ઉતારે દાસને—પૂજો૦

मल्लीनाथ स्तवन,

(૧૩)

(ગાડી આવી ગુજરાત—એ રાગ.)

મોહી રહ્યું મહારાજ, મનડું મ્હારૂં મોહી રહ્યું છે,
તવ મુદ્રા જોઈ જીનરાજ, મનડું મ્હારૂં મોહી રહ્યું છે. ટેક.
ખી–ચોસે યોજનાથી રૂડું, સમવસરણ સુખદાય;
દેખીને દુઃખીયાતણાં, સહુ દુઃખો તે દૂરે પલાય. મનડું૦ ૧

સાખી-ત્રણ ગઢ મધ્યે તખ્તપર, આસન વાળી આપ,
વચનામૃત વરસાવીને, તમે ટાળ્યા ત્રિભુવનતાપ. મનડું૦ ૨
સાખી-સુરપતિ આવે સ્નેહથી, સજી સર્વ શણગાર;
ઈન્દ્રાણી આનન્દથી, કરે નાટક નાના પ્રકાર. મનડું૦ ૩
સાખી-રમતી ભમતી રમણીઓ, ધરતી પ્રભુથી પ્યાર;
વિનય વિવેકે વિચરતી, કરતી વંદના વાર હજાર. મનડું૦ ૪
સાખી-દેવચ્છન્દો દીપે રૂડો, દેવ ભુવન અનુસાર;
અતિશય અનુપમ આપને, ઓપે ત્રીસ ઉપર
વળી ચાર. મનડું૦ ૫
સાખી-ગુણ પાંત્રીસે ગાજતી, વાણી વિમલ વિશાળ;
સુણીસમજે ભવી ભાવથી, જેથી જગતની જાયે જંજાલ. મ૦ ૬
સાખી-પુરણ પુણ્યના યોગથી, મહ પુરૂષોત્તમ પાય;
કર્મ કટક કાપી કઠણ, વેગે વસીયા શિવપુરી માંહિ. મ૦ ૭
સાખી-સાદી અનન્ત સુખમા સદા, સહજ સ્વરૂપે સ્યામ.
દિવ્ય જ્ઞાનની જ્યુતિથી, ભવ્ય ભાળો ચરાચર ધામ. મનડું૦ ૮
સાખી-મનમોહન મુક્તિતણા, મલ્લીનાથ ભગવાન;
અજીત ઉચારે આપને, મ્હારી વિનતિ ધરજ્યો
ધ્યાન. મનડું૦ ૯

(સાખી)

પ્રીત પુરાણી પાળજો, સમજી સજ્જન રીત;
દયા દીલ દિનની ધરી, તોડો ન મ્હારી પ્રીત.
રાંક રમણીને રોતીરે, છબીલા છોડો મતિ,
નાથ વિનાની નારીરે, પામે નહિ માન રતિ. જગ૦ ૧

(સાખી)

માન વિનાની માનિની, મત કરો મ્હારાનાથ;
પ્રાણ સમી પ્યારી ગણી, હવે આલો હાથ.
રંગ રસીયા રસીલારે, રસીક રંગ રાખો તમે,
દુ:ખ દરિએ ડુબેલીરે, દાસી આપ ચરણે નમે. જગ૦ ૨

(સાખી)

આશ અતિ મનમાં હતી, મળવા મોહનસંગ;
તોરણથી ત્યાગી તમે, બધો બગાડયો રંગ.
કપટી કામણગારારે, કપટ આવું કેમ કર્યું,
દીલ દૂરથી દેખાડીરે, હૈયું મ્હારૂં નાથ હર્યું. જગ૦

(સાખી)

નવભવ નેહ નીહાળીને. નજર મિલાવો નાથ;
સગપણ સાચું સાચવી, હું આવું તમારે સાથ.
માલ મંદિર મેડીરે. મુકી ચાલ્યાં રાજીમતિ,
ગયાં ગઢ ગિરનારેરે. ભેટયા પ્યારા પ્રાણપતિ. જગ૦ ૪

પૂર્ણ પ્રભુતા વિમળ વિભુતા, સમતાધર સુખ સ્વામી-જય
પ્રભુ સેવાથી પામો પ્રભુતા, થાવો અજીત પદ ગામી-જય

ધર્મ જિનેશ્વર સ્તવન.

(૨૦)

(રાગ કલ્યાણ.)

ગાવો ગુણ ધર્મ જીણંદના, પુરૂષોત્તમ પૂર્ણાનન્દના-ગાવો૦ ૧
શુદ્ધ સ્વરૂપી સહજાનન્દી, અજર અમર સુખ કન્દના.-ગાવો૦ ૨
અક્ષયપદ ધારી અલબેલા, સ્વામી સુરનર વૃન્દના.-ગાવો૦ ૩
તારક ધારક સેવકજનના, ટાળક પ્રીતુરી ફન્દના.-ગાવો૦ ૪
ક્ષાયક ગુણના દાયક સ્વામી, મુગટ સર્વ મુનિન્દના.-ગાવો૦ ૫
ભાનુનન્દન વન્દન કરતા, થાયે કર્મનિકન્દના.-ગાવો૦ ૬
ભેદક ભારે ભવઅટવીના, છેદક છેક સ્વછન્દના-ગાવો૦ ૭
અવિચળ સુખની આશા માટે, અજીત ઉચ્ચારે વન્દના-ગાવો૦ ૮

શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ સ્તવન.

(૨૧)

(રાગ—માઢ)

મ્હારા પાર્શ્વ પંચાસરા નાથ હો ?
તારો પ્રેમ ધરી પરમેશ
કેશર ઘોળી કંકાવટી, ને ફુલડાં ભરેલી થાળ,

પણ દશકોડિ મુનિવર સાથમાં;
સીધ્યા દ્રાવિડ વારીખીલ્લ મુનિરાયજો.— સિદ્ધા૦
કરુણાકર કમળાપતિ પુંડરિક ગણધરા;
મુક્તિ મહેલમાં પાંચ ક્રોડ સહ જાયજો;
નીતિ નીતિના પાળક પાંડવ પરાક્રમી,
વીશક્રોડ સંગ સિદ્ધ સ્વરૂપી થાયજો— સિદ્ધા૦
ત્રેવીશી ચાલુના ચતુર જીનેશ્વરા,
નેમ વિના વિમળાચળે વિચર્યાં આપજો;
ગુણ ગાતાં ગિરિવરના મનડું ગહગહે,
અનુભવ રસથી આત્મ નિજ રંગાયજો.— સિદ્ધા૦
ચતુર ચંદ નૃપતિ પણ આ ગિરિ ઉપરે,
સૂર્ય કુંડના સ્નાને થયો નર રૂપજો.
જગિની ભોકવા હત્યાકારી અતિ ઘણા,
ગિરિ દર્શનથી પાપે તર્યાં ભવ કૂપજો.— સિદ્ધા૦
ગુણ ગરવી ગુણરાગી ગુર્જર ભૂમિનું,
પુર પાટણ જગમાં પુરૂં પ્રખ્યાતજો,
ખુબીદાર ખુબચંદ શેઠના પુત્ર બે,
જાહેર જેની પોરવાડ છે જાતજો— સિદ્ધા૦
ઉત્તમ મુનીસમ સંઘપતિ બે શોભતા,
ભાવે ભેટાવ્યા શ્રી સંઘને ગિરિરાજજો,
વિક્રમ સંવત ઓગણીશ ઇઠયોતરા,
ફાગણ વદ આઠમીએ સીધ્યા કાજજો.— સિદ્ધા૦

સદ્ગુરુ સ્તુતિ.

(૩૧)

(વીરા વેરવાના વારી, ભાભી હમારી, ઉભા અટારી-એ રાગ)

છોજી પ્રાણના પ્યારા, સુખ કરનારા, દુઃખ હરનારા, જ્ઞાન દાતા ગુરૂરાય,
શિરછત્ર હમારા, ગુણ તમારા, શિવ વરનારા અજીતસાગર ગાય. ટેક

આપ ચરણરૂપ સુખદ કમલમાં લુબ્ધ થયો મન ભૃંગ,
જ્ઞાન સ્વરૂપી મધુરસ પીને ઉપજાવું પરમ ઉમંગરે;
સોહં મંત્રની ધારા, રટી રહ્યા સારા, ભય ભાગનારા, સદ્ગુરૂ પૂર્ણ પ્રભાય. છોજી૦ ૧

સ્વાત્મ સ્વરૂપમાં છો પરિપૂરણ જાણી જાણુવન હાર,
મોહ મહારણ્ય માંહિ ભટકતા જનના ઉદ્ધારનારરે;
મારા નયનના તારા, રહો નવ ન્યારા, દુઃખહરનારા, લગી લગી લાગું પાય. છોજી૦ ૨

દશ દિશામાંહિ સદા જયકારી કીર્તિ ધ્વજા ફરકાય,
પૂર્ણ દયાલુ કૃપાલુ ગુરૂજી દેખીને દીલ હરખાય;
બ્રહ્મચર્ય ધરનારા, સમાધિમાં સારા, દુઃખ હરનારા, રમરતામાં સુખ થાય. છોજી૦ ૩

દેશ વિદેશના સજ્જનગણુને આપતા આત્માનન્દ,
સંસાર તાપે તપ્ત પ્રાણિના શાન્તિદાતા જેમ ચંદ,

" ઉત્સર્ગને અપવાદરે, " ધ્રુવ બંધ ને ઉત્પાદરે.
" દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલ ભાવરે, " ભવજળ તરવાને નાવરે.
" જીવાદિ નવ તત્ત્વ જેમાંરે, " ષટ્ દ્રવ્ય છે વળી એમાંરે.
" હેય જ્ઞેય ને ઉપાદેયરે, " ભાવ ભર્યા એવા કેયરે.
" સાંભળીએ ધરી ધ્યાનરે, " પામીએ જેથી રૂડું જ્ઞાનરે.
" વીરઆજ્ઞા દિલ ધારોરે, " થાય સહજ અવતારોરે.
" એ વાણી મોતીડે વધાવોરે " અજીત અમરપદ પાવોરે.

માનવહંસને પ્રબોધના.

(૩૬)

(મને મુકીને ગયો છે મારો છેલઓરે—એ રાગ.)

માનવહંસ ઉડી જાયો ક્યા દેશમાંરે,
તેનો ક્યાસ જરા દાલ કરો કાંન જરા ધ્યાન. માનવ૦ ૧
વિના સાર આ અસાર પથિકાશ્રમેરે,
આવી ચેન મધ્યરેન, મોહ કેરી છે નિશાન. માનવ૦ ૨
મધ્યરાત છે ન ભાન વિકટ પંથનુરે,
કામ ક્રોધ મોહ મગર રહે છે ભરપુર. માનવ૦ ૩
જરા એ વિચારી કોણ તેમાં તાહરૂંરે,
વિના સ્હાય કેમ થાય ના જવાય ક્યાં નિશાન. માનવ૦ ૪
જ્યાં આશાનો ઉચ્છ્વાસ ખાસ ઉરમાંરે
સંત લ્યો મહા દાવ અજીત નાવ છે જરૂર. માનવ૦ ૫

(ઝુલ)

ત્હારા વિના કોઈ દિલભેદી વાત કહેવા યોગ્ય નથી,
ત્હારા વિના તે કોઇ ભાવ ધરવાને વસ્તુ ભોગ્ય નથી,
ત્હારાં અમીભર્યાં અજર અમર વ્હેન દર્શ જો. વ્હાલ૦ ૪

(હરિગીત)

પૂજનીક દેવિ સમાન મ્હોટી બેનની હું બેન છું,
સ્વામી વિનાની વિશ્વમાં દુઃખીયારી દુઃખની કહેલ છું;
આનંદના મંદિર જઈ સ્થિર સ્થાપવા તું ઇષ્ટ છે,
સબંધ ત્હારો શર્કરા કે ઇક્ષુરસથી મીષ્ટ છે.

(ઝુલ)

હવે ત્હારો તો વ્હેની પરમ સુખદ શુભ સાથ કર્યો,
ત્હારા વિષે તો જીવ પૂર્ણ સ્નેહ સાથ આજ મ્હારો ઠર્યો.
હવે મ્હારો તો વ્હેની કરવો સફળ સંગાથ જો. વ્હાલ૦ ૫
આપણ ઉભય હે વ્હેની પ્યારી ? એક નાથ તણી વધૂ,
સૌભાગ્યવંતી હાલ તું ને, ભવિષ્યની હુંતો વધૂ;
ત્હારા સ્વામીનો મને કરાવી આપ મેળાપજો,
ત્હારી દુઃખી વ્હેન કેરૂં વચન ના ઉથાપજો. વ્હાલ૦ ૬

(હરિગીત)

તુજ ચરણમાં મુજશીર આ ઝુકાવીને અર્પણ કર્યું,
બુડાવ ભવજળ માંહિ કે ઉતાર કરજે મન ઠર્યું;
મુજને હવે ગમતી નથી આ વિશ્વની ઉપાધિઓ,
મુજને ઘડી તજતી નથી, આધિ અને વળી વ્યાધિઓ,

ગાજે ગગનમંડલ વિષે ગર્જના, થાય અનહદ નાદ અપાર,
વ્હાલી૦ ૧
...વ વારંવાર.—

ઝરમરીયાનું વરસે વારિ-બિંદુ, ખુલી અંતર કેરી આંખડી,
વ્હાલી૦ ૨
સરસ સોહામણી.—

ચમકે વીજળી સ્મરણરૂપ સર્વદા, હરખે સાત્વિક વૃત્તિ મયૂર,
વ્હાલી૦ ૩
રટે છે મધુર.—

કૃષીકાર જ્ઞાની તથા ધ્યાનીને, ઉરમાં ઉપજ્યો આનન્દ,
વ્હાલી૦ ૪
અમૃત રસકંદ.—

ઉગ્યા શુભકરમરૂપ છોડવા, નિત્ય વૃદ્ધિ પામે રૂડી પેર,
વ્હાલી૦ ૫
થઈ લીલા લ્હેર.—

ઘડીમાં પૂર ચઢે છે ગંગાજીવે, ઘડીમાં યમુનાનાં નીર છલકાય,
વ્હાલી૦ ૬
તથા ઉભરાય.—

બન્ને વચ્ચે સરિતા સરસ્વતી, વહે વારિ વિમલ વિલસાય,
વ્હાલી૦ ૭
જ્ઞાની નર ન્હાય.—

જે કોઈ પુણ્ય ઉદયવાળાં માનવી, એમાં નેહ કરીને ન્હાય,
વ્હાલી૦ ૮
પરમ સુખી થાય.

એને કાંઠે વસે મારો વ્હાલમો, સમતા સુન્દરીને લઈ સાથ,
વ્હાલી૦ ૯
નિરંજન નાથ.—

પ્રભુજીનું સ્વરૂપ શું વર્ણવું, જાણે જગમગ મુખડાની જ્યોત,
વ્હાલી૦ ૧૦
અનુપ ઉદ્યોત.—

આખા જગના સમગ્ર આનન્દથી, કોટી કોટી ઘણો છે આનંદ,
વ્હાલી૦ ૧૧
શીતળતામાં ચંદ.—

થાવું અજીત સ્વરૂપ શુદ્ધબુદ્ધ છે, કરી વાસ મનોહર બાગ,
માનવ તન લાગ.— વિશુદ્ધ૦ ૮

(૫૬)

(લ.ગી લ.ગારે બ્હરે લાગી, મ્હારા બ્હાલમાની—એ રાગ)

બાવા બાવારે અમો બાવા,
અવધૂત જોગી અલખ ચેતાવનાર બાવા.—ટેક૦
ઇચ્છિત આહાર અમને નવ જોઇએ,
જે જે મળે તે મીઠા માવા.—અવધૂત૦ ૧
માથે મળ્યા છે ગુરૂ મહન્ત મહોદય,
ચેલા ફક્કડ તેના ન્હાવા.—અવધૂત૦ ૨
સત્ય દેશ જાવા તણો મારગ સૂજ્યો,
લાગ્યો જ્યોતિને માર્ગે જાવા.—અવધૂત૦ ૩
વિમલ ઉહાલપ કેરા ન્હાણુલાં વાયાં,
દિશાઓ લાગી છે દેખાવા.—અવધૂત૦ ૪
આશા દુઃખદ દુનીયાતણી છે નહી,
ગઇ અજ્ઞાન લાગ્યા ગાવા—અવધૂત૦ ૫
નમાર લોક કેરી ગાડરી ગમે નહી,
ઉમિઓ ઉન્નત્ત હેતન્ત થાવા—અવધૂત૦ ૬
વિકટ ગિરિ છે શ્રીવિભુપદ કેરો,
દુષ્ટ દાનવ નાથ છે દાવા—અવધૂત૦ ૭

નવલી નોતમ નારી કેશાં માનો વેણુ,
હરખે પાલવડો પકડયો તો પાર ઉતારજોરે. મુજને૦ ૫

(સાખી.)

આત્મા—મુજને ગમ્મત ના ગમે, શાણુ ભરના એ રંગ;
મ્હારા ગમ્મત અગ્નિમાં, હું નવ બનું પતંગ.
કાયા ! વાક્ય મ્હમારા મધુર તણા પકવાન,
મ્હમારી વિશ્વમોહિની કેરા વચન વિચારજો રે. મુજને૦ ૬

(સાખી.)

કાયા—બહુ મહુ હાવ વિભાવથી, નાથ ! કરૂં ગુણગાન;
પંખેરી પર ફડફડ કરૂ, બળ્યાં હઉ જીવ જાન.
પ્રમના વેલી પાણી પાઈ ઉછેરી આપ,
તનુની વિરહ વજ્રથી હવે નહીં સહારજોરે. મુજને૦ ૭

(સાખી.)

આત્મા—મ્હારા હાવ વિભાવમાં લપટાણો બહુ દિન;
જન્મ મરણ મહીં આવો, કરી દીધા છિન્ન ભિન્ન
નારી મોહ [illegible] માયા પાન અપાર,
[illegible] હવે ન [illegible] ઉચ્ચારશોરે. મુજને૦

(સાખી.)

[illegible] સમજી, મનીરા શું [illegible];
[illegible] મારગી [illegible] લ્હાશે.
મારી [illegible] નાથ,
[illegible] રહેશે [illegible]રે. મુજને૦

मनवा राजाने प्रबोध.

(૭૭)

(રાગ ઉપરનો)

મનવાજી મહારાજારે. વિચારીને રાજ્ય કરો,
કેમ તમારા નાજારે, જુદી જુદી ફરજ કરો—એ ટેક
દૂર અવસર આગ લાગીએ, ઝીનજ્યો શાન્તિદેશ,
રત્ન સમવની પૃથ્વી છે જેની, તેના તમો નરેશ;
એ દિપાવવા માટે છે, વૈરાગ્યાદિ કામ થશે. મનવા૦ ૧
હિંસા ચોર કુંડી સીંધા, અહિંસા ફોજ અનુપ,
વિચારશ્રુ ખાનખાન થયા છો, ભીખારી છો ભુપ ભૂપ,
એક કેમ પાલવશેરે, [illegible] આવી પડશે મશે. મનવા૦ ૨
સુખ દેનારી પ્યારી તમારી, નિવૃત્તિ જે નાર,
પ્રવૃત્તિના ફંદે ફસીને, ત્યાગી છે આ વાર,
[illegible] વિખાણી બેઠાં છે, [illegible] વિભાગ સમજાને જઈ. મનવા૦ ૩
[illegible] [illegible] [illegible] નિયમ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
એ સર્વે [illegible] તમારે, [illegible] [illegible].
[illegible] છે આ [illegible] છે, [illegible] શાન્તિને [illegible] [illegible]. મનવા૦ ૪
[illegible] [illegible] આ [illegible] [illegible] [illegible] છે [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. મનવા૦ ૫

મ્હારે શું છે ?

(૭૪)

[illegible]

[illegible]

मनने मनावणी.

(૮૦)

સમજી લે મન સમજી લે મન, સવળી વાટે ચાલરે,
હર પ્રભુ સંગાથે પ્રીતડી, શીર કોપી રહ્યો છે કાળરે—ટેક
આયુષ્ એળે ચાલીયું, થયાં વર્ષ પાંચ પચાસરે,
પણ ધર્મસાધન નવ કર્યું, થવા વખત આવી ખલાસરે. સમજી૦
માનવભવ રૂપ દિવસ છે જ્યાં, તેજ સત્ય જણાયરે,
અન્ય ભવ રૂપ રાત્રિમાંહી. કારજ કાંઈ ન થાયરે. સમજી૦ ૨
જુઠા જગની જુઠી બાજી, જુઠો જગત્નો પ્યારરે,
માત તાતને ભ્રાત જુઠાં, જુઠો સકલ સંસારરે. સમજી૦ ૩
શ્રાવણ માસની વાદળી, હુંગી મળી વળી વેરાયરે.
આ સંગ સંસારી તણો તે, ફરીયે ડુબી જાયરે. સમજી૦ ૪
મારૂં મારૂં શું માને ભાઈ! આપણું કોઈ ન થાયરે,
તજી ચાલવું છે અન્તમાં ત્યાં, કોઇ ન આવે સહાયરે. સમજી૦ ૫
પરમધોર સ્વરૂપ જેહનું, દેખતાં ડર થાયરે,
એવે મસાણે કેકના તન, ઉપર લાગી લ્હાયરે. સમજી૦ ૬
કરે રૂદન પરિવાર આખો. બેરી કરે હાય હાયરે,
મિત્રો આવી મસાણ સુધી, ભસ્મ કરી ઘર જાયરે. સમજી૦ ૭
બે ત્રણ દિવસ ચાલીયા, કર્યો કારમો કકળાટરે,
વહી જતાં અતિ આંસુ આંખે, ઉર ભર્યાં ઉચ્ચાટરે. સમજી૦ ૮
એથી અધિક દિન ચાલીયા, હવે થયા પાંચ છ સાતરે,

"आरे संसार असार छे."

(૮૫)

(રાગ ઉપરનો)

આરે સંસાર અસાર છે, નથી દેખાતો સારજી;
ભજન પરમ ભગવાનનું, સાચું શિવપદ દારજી.—આરે૦ ૧
સગાં સંબધી સહુ સ્વારથી, પુત્રાદિક પરિવારજી;
સ્વાર્થે દેખી આવે દોડતાં, સ્વાર્થે સુધી સંસારજી.—આરે૦ ૨
મારૂં મારૂં શું કરી રહ્યો, તારૂં કોઇ ન થનારજી;
મોટા મોટા મુકી ચાલીયા, મ્હેલ મંદિર દ્વારજી.—આરે૦ ૩
પાંડવ પાંચ પરાક્રમી, ફરતી અવનીમાં આણજી;
એજ અવની તજી ચાલીયા, વસ્યા જઈને મસાણજી —આરે૦ ૪
પૃથુરાજ દીલ્હી તણો રાજવી, હાથી ઝુલે હજારજી,
યવન રાજા થકી હારીઓ, ગયો ત્યાગી દરબારજી.—આરે૦ ૫
નરવીર શિવાજી શૂરો થયો, હરાવ્યા જેણે મુસલમાનજી
તેહ તજી તન ચાલીઓ, છોડ્યું હિન્દનું સ્થાનજી.—આરે૦ ૬
પિતા રૂવે પુત્રની પછી, કોણ કરશે અરદાસજી;
ફરે નહી પણ કોઇ દિન, એના જીવનો કરાં વાસજી.—આરે૦ ૭
પ્રમદા રૂવે પતિ પાછળે, સ્વર્ગે ગયા સ્વામીનાથજી;
મ્હારી દશા હવે શી થશે, મને કીધી અનાથજી.—આરે૦ ૮
પુત્ર રૂવે પિતા પાછળે, વળી રૂવે બીજા ભ્રાતજી;
દ્રવ્ય મુકી ગયા નહિ પિતા, કશી સાથ ન જાનજી.—આરે૦ ૯

[illegible] નહીં,
[illegible]
[illegible]
[illegible] —સાહિબા ૮
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —સાહિબા ૯
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —સાહિબા ૧૦
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —સાહિબા ૧૧
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —સાહિબા ૧૨

પૈસા તો આવે પણ બહુ દુઃખ આપીને,
એવો ન્યાય ખુદાનો લેવો ઉર જો;
પ્રભુજી પ્રસન્ન પણ તેવી રીતે થાય છે,
એથી હિંમત હારો નહી તલ પૂર જો—અભય૦ ૭
પાંચ રૂપીયા માટે દુઃખ વેઠો બહુ,
વિનાશ્રમે નથી મળતી એક બદામ જો;
સર્વ જગત્ કરતાં જે ધન કોટિ ઘણું,
વિના શ્રમે એ કયાંથી ભેટે રામ જો—અભય૦ ૮
અભય એજ છે લક્ષણ સાચા સાધુનું,
અભય એજ છે સૌથી ભુષણ શ્રેષ્ટ જો;
અભય એજ છે લક્ષણ પ્રભુની પ્રાપ્તિનું,
અભય એજ છે કીર્તિ અનઉપમેય જો.—અભય૦ ૯
વારંવાર પુકારી કહું છું સાધુને,
અભય ધરીને ભજજો શ્રીગુણ ધામ જો;
ભજન વિરોધી માતતાત ભગિની પ્રિયા,
ગામઠામ સહુ તજવાં એવાં ધામ જો.—અભય૦ ૧૦
સુરતભરણી માટે ગર્દભ લીંદને,
ખાશો નહિ ઓ ભાવિકો ભગવત્ ભક્ત જો;
અજીતનાથ મળે નક્કી અભય ધરો યદિ,
જાશો ઉતરી જખમારે આ જગત્ જો.—અભય૦ ૧૧

[illegible]

[illegible]

[illegible]

જગતના જુદેથી સંયોગો, જગતના જુદેથી વિયોગો,
જગત કોઈ દિન નહિ તારૂં, જગતનું રૂપ અંધારૂં. ૯
જગતની જુદી છે બાજી, જગતના જુદા છે વાજી,
જગતના હોય છે પાજી, જગતની જુદી પ્રતરાજી. ૧૦
જગમાંહિ દુઃખી થાશો, જગત ખાતા ધક્કા ખાશો,
જગતનું ગાણું ના ગાશો, ખરે રસ્તે અજીત કહિ. ૧૧

प्रभु ज सत्य छे.

(૧૦૮)

ગઝલ)

પ્રભુની સાચી છે ભક્તિ. પ્રભુમાં સર્વ છે શક્તિ.
પ્રભુની આપજો વ્યક્તિ. પ્રભુમાં ધરવી આસક્તિ ૧
પ્રભુના રંગે રંગાવું, પ્રભુના પથમાં જાવું,
પ્રભુના ગીતડા ગાઉં, પ્રભુ પંથે સુખો થાઉં ૨
પ્રભુની સાચી છે પ્રીતિ, પ્રભુની સત્ય છે નીતિ.
પ્રભુને પામ્યું જન જ્ઞાની, પ્રભુ પંથે નથી ખા[illegible] ૩
પ્રભુના તે પ્રભુ પોતે, ગમે તે જ્ઞાનના [illegible]
પ્રભુની છે નહિ જાતિ, પ્રભુમાં છે નાદ [illegible] ૪
પ્રભુને નિત્ય દીવાળી, પ્રભુની વાતડી વ્હાલા.
પ્રભુમાં છે સદા શાન્તિ, પ્રભુ છે દીન વેદાન્તી ૫

કદીય મસ્તાન અશ્વોપર, ઉંટથી બેસવું પડશે;
ઉઘાડે પાય ચાલીને, કદી પાળા થવું પડશે.
કદી યોગી થઇ અવધુત, અલખ ચેતાવવી પડશે;
કદી થઇને અધિકારી, છડી બોલાવવી પડશે.
કદી શાસ્ત્રાર્થ કરવાને, સભામાં આવવું પડશે;
કદી મુંગા રહી મનને, પ્રભુમાં લાવવું પડશે.
કદી અભિમાનીનાં વાકયો, સમત્વે સાંખવાં પડશે;
કદી શત્રુતણાં માનો, વિદારી નાંખવાં પડશે. ૮
કદી લાખો જનો વચ્ચે, હળી મળી રહેવું પણ પડશે;
કદી ભયભીત જંગલમાં, રહી દુઃખ સ્હેવું પણ પડશે. ૯
ગમે તે સ્થિતિ રીતિમાં; ભજન કરવું સદા પડશે;
સદા આનંદમાં રહેતાં, અજીત નહી આપદા પડશે. ૧૦

" હવે પાછા નથી વળવું. "

(૧૦૪)

(ગઝલ.)

ભલે આકાશપડ તૂટે, ભલે આ વિશ્વ સહુ રૂઠે,
ભલે જગફંદ સહુ છુટે, હવે પાછા નથી વળવું. ૧
અમારો પન્થ છે ન્યારો, અમોને એ અતિ પ્યારો,
નજીવાં લોકથી ન્યારો, હવે પાછા નથી વળવું. ૨

ફરી આ પાંખથી ભમતો, તરૂ ના કોટરોમાંએ;
દ્વિજોનાં બાજુઓ પકડે, અતઃ આ પ્રેમનો પંથી. ૯
અહીંયાં વજનના સળીયા, ઘડે સુંદર રચ્યું પીંજર;
ખરી આશિક તું ઉપર, બની જા પ્રેમનો પંથી. ૧૦
ફરી છે ઈષ્ટનાં ગાનો, મઝા સાથે અહીં ગાવાં;
ખરી સ્નેહજ અનુભવવા, બની જા પ્રેમનો પંથી. ૧૧
મુને તુજ નેનની ઝાંખી, થઈ છે શુભ દિવસથી જે;
ઉગ્યો ઈન્દુ વિમલ ગગને, બની જા પ્રેમનો પંથી. ૧૨
સુખદ આ ચન્દ્રની ધોળી, વિમલ છે શાન્તિમય કાન્તિ,
અટલ આનન્દને લેવા, અદલ થા પ્રેમનો પંથી. ૧૩
કલુષિત લોકના પ્રેમો, નથી આ પીંજરે પૂર્યા;
ઉગરની જીંદગી માટે, અદલ થા પ્રેમનો પંથી. ૧૪
જીતે ના મોહના યોદ્ધા, અજીત સ્થાને અજીત થાવા;
અરે હે! સ્નેહના બાંધ્યા, બની જા પ્રેમનો પંથી. ૧૫

रोगग्रस्त शरीरनी अस्वस्थता.

(૧૦૬)

(ગઝલ.)

અરે દિલદર્દના સમયે, બને નહી કાંઈ પ્રાણીએ;
કરે શું કાર્યને અબળાં, દયાના રંગ મ્હાણી લે. ૧

સ્વરૂપ સમયની સુખદવાસના, સુપુષ્પ? ત્હેં અદ્રિ આપી છે,
તુજ કીર્તિ ત્હેં હે સુખ તરૂવર ! સજ્જન ગાયે સ્થાપી છે. ૫
તુજ જીવનની શ્વેત કળા, હે ચંદ્ર ! કમળગણને દઇ જા,
આશ્વાસન તું અમને આપી, એક વચન અમૃત લઇ જા;
એજ છટા ઘનઘોર અજાની, ગર્જન એજ સુણાવી જા,
કલાપીને આનંદી કરીને, પ્રેમી મંત્ર ભણાવી જા. ૬
તુજ કર્ત્તવ્ય તણાં પુષ્પોનાં, વૃક્ષો ફરી લીલાં કરી જા,
નિર્મળ ઘટમાં એને માટે, મીઠાં શીતળ જળ ભરી જા;
સત્ય પક્ષની સત્ય લડાઇ, અમને આવી શીખાવી જા,
હૃદય ચક્ષુ તણાં બાળવાનાં, અનુપદાન દર્શાવી જા. ૭
કઇ રીતે નિજ ગુરૂની મરજી, ઉઠાવી લેવી તે કહી જા,
કઇ રીતે વિદ્યાને ભણવી, પ્રયત્ન આવી એ દઇ જા;
મધુર ભવન વિદ્યા ગર્જનથી, જે રીતે મનહર લાગે,
અરે સુમિત્ર? આવી શિખવી જા, તુજ વિરહ વિસ્મય લાગે. ૮
અન્ય હિતને કારણ બાંધવ? પ્રયત્ન તું અતિશય કરતો,
સંઘોદ્ધારણ કારણ જ્યાં ત્યાં, સદુપદેશ તું ઉચ્ચરતો;
નિષ્ફળ કાળ કદિ ન વહવતો, ભવ્ય વર્મનો પંથી હતો,
અરે મુસાફર? જવું હતું તો, બાંધ્યો ત્હેં કેમ સ્નેહ હતો? ૯
ઉર્ધ્વમાર્ગની સત્ય મુસાફરી, આવીને બતલાવી જા,
એજ મધુરા સત્ય દેશના, અગમ્ય શબ્દ ગુણાવી જા;

અરે ! જીગરના દોસ્ત મહાશય, અતીવ રમ્ય મૂર્તિ ત્હારી,
યાદ અહર્નિશ આવે નયને, નીરધાર લાવે ભારી. ૧

સુંદર યૌવન મધ્ય દેહ તુજ, કાળ તણા આધીન થયો,
તુજ આ મિત્ર તણા દિલનો જ્વર, કેમ ? મુખેથી જાય કહ્યો;
ધૈર્ય ધરૂં કઈ રીતે પ્યારા, અભિન્ન દિલને છેદી ગયો,
અધઃ સ્થાનપર ત્યાગી સ્નેહીને, ઉત્તમ પદ જઇ બેસી રહ્યો. ૨

સમય સમય તુજ વાર્તા કરતાં, રમ્ય મૂર્તિ સાંભરી આવે,
શોક સમુદ્રે ડૂબાવીને, વારંવાર દિલ તલસાવે;
હાસ્ય તુર્ત પડી જાય બંધ છે, વાગે તીવ્ર તિરો તનમાં,
શિરીષ કુસુમની મૃદુલ પાંખડી, બળે વિરહ દવથી વનમાં. ૩

ફરી આંખી કરવાને આતુર, ફરી વાર્તા કરવા મન છે,
ફરી તાળી લેવા તુજ કરની, પૂર્ણાતુર જરૂર તન છે;
એક તરૂની લલિત ડાળી પર, બેસી પછી વિશ્રામ કર્યો,
દીલ આપી તલસાવી તનને, અગમ્ય સ્થાન જઈ કેમ ઠર્યો ? ૪

ઓ પ્યારા ? તુજ રમ્ય પાંખડી, કલરવ રમ્ય સ્મરી આવે,
આશ્વાસન ? હે રમ્ય મિત્ર ? તુજ, દોસ્ત સારૂ કેમ ફરી નાવે ?

---

૬૩. ૫૨નું [illegible] માં સ્વર્ગવાસ પામ્યાથી નેમના માટે જે [illegible] આશા હતી તે સર્વ નષ્ટ થઈ [illegible] પ્રસંગને અનુસરી આ કાવ્ય રચાયું છે.

[illegible]

ક્ષણે ભરાઇ વાદળાં, જપી નભે છવાય છે,
ક્ષણે જપા પ્રચંડ એ, પલાયમાન થાય છે;
ક્ષણે મહાન ગર્જના, ક્ષણે નહીં મળે કંઇ.
ક્ષણે મયૂર શબ્દને, ક્ષણે ચુપાચુપી થઇ. 13
ઘડી વિષે જળ પ્રપાત, માર્ગ ભીંજવી મુકે,
ઘડી વિષે જ માર્ગએ, પ્રચંડ તાપથી સુકે;
યથા થશે સુબોધથી, જરાક વાર સુધરે,
ઘડી વિષે જ એજ પાછી, શાશ્વતા દિશે ધરે. ૧૪
છતાંય તાપ આપનો, પ્રતાપ તો ચલાવતો,
કપોલ ગાલ ભાલ માંહી, સ્વેદ બિંદુ લાવતો;
બહાર તાપ મંદિરે, બહુ જ ઘામ આવતો,
ઉન્હાળુ ઉમ વાયુ તેય, ઉષ્મતા જણાવતો. ૧૫
અરે ? મનુષ્ય ? ધીર વીર ? ધ્યાન દ્યો હવે ધરી,
મહાન જેષ્ટ માસ માંહિ, બોધ વસ્તુ દ્યો ભરી;
નવીન સાલમાં નવીન, ધાન્યનો ઉલ્લાસ છે,
યથા નવીન શિષ્યને, નવા થવાની આશ છે. ૧૬
ગુરૂકુલોનાં સ્થાપના,-વિષે હવે કટીકસો,
અયોગ્ય બાળલગ્નથી, જરૂર દૂર જૈ વસો;
મનુષ્ય જન્મ ઉચ્ચ એ, અમૂલ્ય દીન આજ છે,
કરો પ્રકૃષ્ટ કાર્ય એક,-પંથ હોય કાજ છે. ૧૭

મુંબાઇ. મુનિ અજીતસાગર.

આ *શ્વેત વસ્ત્ર આરંભ ઉપર, જે અંકાય તું પાડી છે,
ચારિત્ર મૂર્તિ ઉપરનો તું, સ્વાંગ પર ઉપાડી છે;
પ્રભુ વાક્યના ઉદ્યાનમાં, મનહર મજાને માણી છે,
તુજ દીનના પર દોસ્તને, આત્માની ખાતર તાણી છે.

બીજડાં ભર્યાં છે વાસનાનાં, ગાઢ ઉંડા ઉગરમાં,
અપસંગ રૂપ વૃષ્ટિ થતાં, ઉગી નીકળે પથ સકળમાં;
ઉત્તર તરફના માર્ગ જ્યારે, ક્રમ પ્રાયે થાય છે,
કર ભસ્મ એને પ્રપંચથી, જે આત્મનું હિત ચહાય છે. ૬

કંઇ ભૂલથી કંઇ ચૂકથી, અપરાધ કાળે કોપશે,
ચિતર્યો કદી જો હોય તો, શુભ નીરથી તે પીંછજે;
નવી ભાત તે ઉપર ચિતર, કરીશે કીધું તે ના કીધું,
પીધેલ વિષનું વમન કર, કરીશે પીધું તે ના પીધું. ૭

અપક્વ જનને દીલ દીધું, કરીશે દીધું તે ના દીધું,
જગ સ્વપ્નને ઘટ મિત્ર કર, માની લીધું તે ના લીધું;
પ્રિય વાસ્તાથી માર્ગીઓ, તુજને સદા સંભાળશે,
ચારિત્રનાં યશગાન સહુ, જીહ્વા થકી ઉચ્ચારશે. ૮

બંધુપણાના ભાવથી, જગબન્ધુ તરીકે ચાલશે,
તુજ ઉર્ધ્વગામિ વિમાનમાં, પગલાં પથિક સમાળશે;
તુજ હૃદયરૂપ પારસમણિ, બીજા હૃદય લોહે અડી,
કરશે કનક નિર્મળ અતિ, તે શત્કર ઉજ્જવળ ઘડી. ૯

જોઈએ જમવા શેર, તત્ર ઘઉંભારે સરે શું ?
વર્ષાની અતિ તાણ, તત્ર ઝડી એક કરે શું ?
ઉગ્યાં આછાં ઘાસ, ચતુષ્પદ પૂર્ણ ચરે શું ?
નદીમાં પાણી લગાર, નાંવડું તત્ર ફરે શું ? ૧૦

આર્દ્રા વરસે યદા, પાધરા મહિના બારે,
એવાં લોકો બધા, વૃદ્ધનાં વાક્ય ઉચ્ચારે,
એ આર્દ્રાએ ગયા, વિના વૃષ્ટિએ ખાલી,
દીપી આટલું થયાં, અર્ધ અષાડે તાલી. ૧૧

ધરે ન હૈડું ધીર, સહુ જન અતિ અકળાતા,
સુસવાટા કઈ નિત્ય, વાયરા બહુ બહુ વ્હાતા;
એ વાયું ઈશાન,–ખૂણ નૈરૂતથી જાતા,
દે દુષ્કાળ નિશાન, ભાળી પદ થરથર થાતા. ૧૨

હજીએ આતો ધુમે, દુષ્ટ છપ્પનના દહાડા,
કૈક વસ્તિને ઠામ, ઉડે છે હજીએ હાડાં;
દહિં દુધનાં દેનાર, પશુઓ મુઆં *અનંતાં,
હા હા ! કષ્ટ અપાર, સ્મરણથી અશ્રુ વહંતાં. ૧૩

વળી નથી કાળ કંઇક, એ ધસ્પડની હજીએ,
રખે ઑખ્યુ એ દીન, ભ્રષ્ટ કરમેથી ભજીએ;

---

* અમર્યાદિત—અનં‍ત.

ઠૂંઠો છે પ્રાણી તે, પત્થર જડ તે શું ઠુંઠ કરે?
જગત્ સ્વામી જો તું, સુજ પ્રભુ પિતા શું નહિ કરે?
યથા પિતા પ્યારા, શિશુજન નહી સદ્ય તરછે,
જગન્માતા પિતા, મમ સહુ ગુન્હા માફ કરજો
તમારા દાસોની, રહીજ પ્રભુ? લજ્જા તમ કરે,
જશે લજ્જા ત્હારી શરણ યદિ જાશે યમ કરે;
યથા પૂર્વે રાખી, તદ્વત્ અધુના ઉદ્ધરજો,
જગન્માતા પિતા મમ સહુ ગુન્હા માફ કરજો.
સદા હું નારીને, જનની સમ જાણું જગધણી!
જગતનાં દ્રવ્યોને, અડકું નહી દેવ? ધુળ ગણી,
અમારામાં ત્હારી, પરમ પ્રભુ? શક્તિ પ્રસરજો
જગન્માતા પિતા મમ સહુ ગુન્હા માફ કરજો. ૧
વડાલી.

પં. અજીતસાગર.

परमात्मा प्रति अभ्यर्थना.

(૧૨૩)

(શિખરિણી છંદ.)

ભરોંસો ત્હારો છે, મનુષ્ય જન તે શું દુઃખ હરે?
ઘણા પાપાત્માઓ, તુજ પદ ગ્રહી સિન્ધુ ઉતરે;